Ч. 172 (10.849). Львів, п'ятниця 6 серпня 1926 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Надзвичайні події в СРСР.

Варшава, 4. серпня 1926.

З Москви приходять вісти, що політичний конфлікт в компартії починає прибирати щораз грізніші розміри. В добре поінформованих кругах є поголоска, що опозиція не тільки не залишила війни, а обєдналася під тріюмвіратом: Троцький-Каменев-Зіновєв. Опозиція стоїть на становищі, що політична й господарська рухливість селянських мас загрожує робітництву і підкопує сили теперішнього радянського устрою. Нинішні представники уряду вибрали дорогу, яка веде нібито до ліквідації теперішньої політичної системи в СРСР.

В політичних кругах Москви викликала сензацію відомість з Ленінграду про відкриття нелегальної друкарні, що належала опозиції Зіновєва. В друкарні знайдено масу відозв, брошур, книжок і т. ин. з критикою діяльности провідників компартії. З момент викриття друкарні знаходилося в ній около 30 озброєних зіновївців. У часі ревізії між членами ГПУ. і військом дійшло до збройного конфлікту. В наслідок стрілянини забито 3 жовнірів і одного агента ГПУ.

З дальших вісток виходить, що настрій в Ленінграді у звязку з викриттям друкарні надзвичайно напружений. Місцеве ГПУ. не почувається, як видно, на силі, коли по викриттю друкарні не вжило репресійних заходів. У місті ходять поголоски, що ГПУ. чекає на прихід вірних урядові відділів з Москви, після чого виступить агресивно. В звязку з тим чекають що хвилини виступу прихильної Зіновєву частини залоги. По стороні опозиції стали, за винятком частини залоги, моряки, юнацькі комуністичні боївки і безробітні.

Комунікація між Ленінградом і Кронштадтом перервана. В Кронштадті панує настрій надзвичайного піднесення.

В Тулі вибух бунт т. зв. міжнародньої бригади, до якого прилучилися три полки місцевої залоги. Через зраду одного з проводирів бунту вдалося ГПУ. вчасно стягнути військо, яке роззброїло збунтованих. Цілий ряд повстань вибух також в тульській окрузі.

Останні вісти подають, що на засіданні виконавчого комітету Комінтерну резолюція Зіновєва в справі політики Політбюра упала. Більшістю 3 голосів принято резолюцію, яка апробує цілком політичний курс офіціяльного напряму. В звязку з цим рахуються з димісією Зіновєва зі становища голови виконкому Комінтерну.

В урядових большевицьких кругах поважно числяться з можливістю вибуху домашньої війни, і то в найближчому часі. Для рятування уряду Ворошилов відбуває інспекційну подорож, взиваючи армію до збереження єдности й вірности урядові проти опозиції. Про збройні виступи говориться скрізь отверто як про неминучий факт. У звязку з тими назріваючими подіями Сталін видав у Москві наказ про тимчасову організацію спеціяльного чека, обовязком якого буде очищення від опозиції радянських урядів, військових кол і навіть чекістів.

З польських справ.

Змінена конституція входить в життя. — Буджет на р. 1927. — Personalia.

Варшава, 4. серпня 1926.

Сьогодня президент держави підписав декрет про зміну й доповнення конституційного закону з дня 17. березня 1921, а також декрет про повновласти для уряду. Ці декрети появилися вже нині в „Дзєннику Устав Р. П." (ч. 78.).

В біжучому році всі державні уряди мають обовязок доставити матеріял до буджетового прелімінаря на р. 1927 до дня 23. серпня ц. р. На основі обіжника міністра скарбу буджетовий рік 1927 зачнеться з днем 1. квітня. Зміродатних джерел пояснюють це тим, що тут справа в тому, аби сойм мав змогу поладнати урядовий прелімінар.

До Львова виїхав звідси ген. Норвід-Найгебавер, що хоче пізнати місцеві відносини, поки прийме запропоноване йому становище. Зі Львова верне він іще до Варшави для зложення звідомлення міністрові військових справ. — Звідси виїхав учора на становище польського консуля в Київі був. урядовець пресового виділу м-ва закорд. справ Мечислав Бабінський.

Нема польської большевицької республики.

Відень, 4. серпня 1926.

„Neue Freie Presse" подає, що в тутешніх большевицьких колах невідомо нічого про створення польської автономної большевицької республики на полудневому сході Росії. Ті кола думають, що ця вістка відноситься до утворених вже давно льокальних польських рад на Україні, подібно, як мається справа з льокальними радами жидівськими, болгарськими, чеськими і т. д.

Релігійна війна в Мексику.

Львів, 4. серпня 1926.

З днем 1. серпня ц. р. в Мексику обовязують нові віроісповідні закони, які причинились до вибуху справжньої релігійної війни між урядом і католицьким духовенством. Мексиканська республика має 18 міліонів мешканців, католицька релігія була там пануючою, а в руках церкви находилось донедавна дві третини державного майна. Під впливом ліберальних течій переведено в 1917 р. розділ церкви від держави, проголошено рівноправність всіх віроісповідань, знесено монастирі і монастирські школи і заборонено духовенству вести всякі підприємства, обчислені на зиск. Теперішній президент Каллес посунувся ще дальше в радикалізмі й оголосив пануючою національну церкву в противенстві до міжнародньої католицької церкви. На підставі законів, що війшли в життя з днем 1. серпня ц. р., усунено зі шкіл науку релігії, церковне майно забрала держава, а удержання церков і духовенства переказано віроісповідним громадам, як це діється в Зєдинених Державах. Священики, що не мають мексиканського горожанства, мусять покинути край.

Проти цього виступили католики, що мають сильну організацію і виповіли мексиканському урядові економічну війну. Щоб не дати державному скарбові потрібних доходів, вони рішили якнайменше купувати, не їздити трамваями ні залізницями, не уживати електрики, не посилати дітей до світських шкіл і взагалі бойкотувати на кождім кроці державну владу. Коли католицького архиепископа за те арештовано, всі мексиканські єпископи оголосили спільний пастирський лист, в якім кинули на уряд клятву та оголосили страйк, значить, припинили з днем 1. серпня п. р. виконування церковних обовязків. У відповідь на це уряд арештував кількадесять священиків, поконфіскував їх церкви та маєтки і видав ріжні загострення виданих законів. Одночасно між сторонниками католицької і національної церкви приходить серйо до завзятих кривавих боїв. Військо стріляє до народу, падають убиті. Папа візвав католиків цілого світу, щоб найближчої неділі получилися з ним в молитвах за переслідуваних у Мексику католиків.

Як дотепер, ще не знати, чим покінчиться господарський бойкот держави, заініційований провідниками католиків. На всякий випадок він охопив уже досі великі полоси краю. На провінції він сильніший, як у столиці. По вістках преси католики в цілому краю ходять в жалобі, а на їх домах повівають жалібні (чорні) прапори. Цікавий інцидент мав місце в Кордобі. Там ішов похід робітників, що манифестували на честь уряду і його протикатолицьких реформ. В часі походу відізвалися церковні дзвони. Частина учасників манифестації зараз станула і з привички відкрила голови. І вийшло таке, що одна частина походу молилася, а друга підносила оклики на честь президента Каллеса. Католицька церковна ієрархія і великі фінансисти пробують в останніх днях переконати уряд, що йому слід піти на компроміс і хоч в дечому поступитися перед одностайною поставою католиків цілого краю.

Організація зльокавтованих службовиків.

Довірочна нарада б. службовиків у Львові.

В неділю дня . серпня ц. р. в 6 год. вечером відбулася у Львові довірочна нарада зльокавтованих службовиків. Нараду відкрив п. Володимир Целевич. У своїй промові представив він трагічне положення близько тисячки неприпнятих до служби службовиків бувшої австрійської монархії української народности, підніс потребу органїзації і планової боротьби чи то за приняття до служби, чи то за емеритуру або відправу. Присутні покликали до проводу п. інспектора Івана Ліщинського.

В окремому рефераті п. Володимир Целевич представив напрям праці. А саме слід негайно покликати до життя статутове товариство зльокавтованих службовиків, яке взяло би в свої руки оборону їхних інтересів. Треба виготовити нові списки непринятих до служби службовиків і передати їх з відповідними меморіялами Українській Парляментарній Репрезентації, яка предложить їх правительству. Слід розвести живу агітацію проти постанов польського емеритального закону і домагатися зміни його. Конечне є порозуміння з иншими органїзаціями зльокавтованих службовиків у державах, які повстали по розпаді Австро-Угорщини, і пороблення разом з ними заходів на міжнародній арені. Справу судових процесів за емеритуру слід вести в порозумінні з Товариством Українських Адвокатів.

По рефераті виязалася дискусія, в якій забирали голос численні бесідники, між ин. д-р Марітчак, який представив присутнім подрібно постанови закону про емеритуру.

Рішено вибрати Тимчасовий Ініціятивний Комітет Зльокавтованих Службовиків і йому доручити переведення порушених у рефераті справ, а зокрема внесення статуту Товариства Зльокавтованих Службовиків. У склад Ініціятивного Комітету ввійшло сім осіб. У всіх справах слід звертатися на адресу голови Ініціятивного Комітету Зльокавтованих Службовиків п. Володимира Целевича, Львів, вул. Костюшка ч. 1 а. З окрема на ту адресу слід негайно присилати нові списки зльокавтованих службовиків.

Біржа.

Гроші.

Вчора на біржі була далі звижкова тенденція. Оборот середній.

Валюти: амер. долар 9.13—9.14, канад. дол. 9.05—9.08, чеська корона 0.26—0.26·50, леї 0.00—0.00, франц. франк 0.22—0.22·50, швайц. франк 1.70—1.75, англ. ф. 43.00—44.00.

Збіжжя.

Ситуація на загал без зміни. Великий попит на жито при малім запропонуванні; рівнож на житню муку. Тенденція захитана. Настрій спокійний. Пшениця нового врожаю 42.75, н. р. жито 29.00, овес 27—28.

В новій фазі.

Львів, 5. серпня 1926.

Справа державного університету для Українців проходила в Польщі вже найріжнородніші етапи. Вона була нераз незвичайно актуальною не тільки в польських урядових колах, але й у законодатних польських установах. Була актуальною в балачках, в теоретичних міркуваннях, була предметом експорту, а деколи виринала на тапету наслідком імпорту з Европи, але ніколи ніхто не трактував її серіозно, ніколи ніхто з членів усіх дотеперішніх польських урядів не думав її поладнати та остаточно вивести зі сліпого кута, в який її загнали польські політики й дипльомати.

Не вивів її на шляхи реальної розвязки навіть закон з 26. вересня 1922 р. Він не міг її вивести, бо був призначений не для реалізації справи, а для експорту перед антанту, перед Раду Амбасадорів. Для заспокоєння опінії Европи польський уряд робив навіть спроби вже по 13. березня 1923 р. дійти до порозуміння з українськими колами в справі університету. Та все те були, правда, добре подумані, але зле заранжовані комедії. Всі ті спроби за посередництвом Лося чи Даниловича мали явно провокаційний характер, робилися буцімто в тасмниці перед місцевими вшехполяками, а на ділі мали одну мету: показати перед світом нібито „добру волю" в справі заснування університету, яка все розбивалася, як твердили нераз урядові чинники, ізза негативного становища Українців у цій справі. Якже світ дізнавався про те, що відбувалося нібито в таємниці? Справа представлялася зовсім просто. Українці на провокаційні пропозиції посередництва типів у роді Лося, Даниловича, а навіть Ількова реагували прилюдно в своїй пресі. Польська т. зв. народова преса це підхоплювала і протестувала проти якоїнебудь розвязки університетської справи. Таким чином світ довідувався про „добру волю" уряду.

Безкомпромісовий Ст. Грабський заініціював відому всім історію з університетською комісією для творення якогось „Студіюм" для Українців у Кракові незвичайно майстерно. Він бажав створити ілюзію, що трактує справу серіозно і запросив до участи в тій комісії навіть деякі українські наукові сили. Він згори передбачував, що Українці на ніяке „Студіюм" у Кракові не згодяться, а тим самим рахував на цілковиту невдачу заранжованої історії. І дійсно осягнув те, чого бажав. Комісія не увійшла в життя, а Ст. Грабський проголосив світові, що він і уряд, мовляв, хочуть, а Українці не хочуть поладнання університетської справи. Це була провокація більшого калібру і по її вдатному переведенні думав Грабський цілу справу погребати.

На конкретні законодатні пропозиції Української Парляментарної Репрезентації у формі наглого внесення в соймі Грабський не зареагував ніяк. Не дав ні слова відповіди, ні слова пояснення і тим самим дав наглядний доказ, що справи не брав серіозно, але навпаки — робив комедію з творенням комісії

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

КАВАРНЯ „РЕПУБЛИКА“
Косцюшки 1, (ріг Сикстуської)
від дня 1. серпня ц. р. відбувається від год. 9. вечером
КОНЦЕРТ
славної капелі Jazz-Band-у. — Щоденно від години 1?-ої в чером
ДАНЦІНҐ
Вступ вільний. — Ціни страв і напитків поміркованї, при Концерті і Данці-ґу не підвищені.
Управа просить гостей численно відвідувати льокаль 171 1-2

НОВИНКИ.

— Карієра земляка? Якби не пригода з румунською поліцією, ніхто не знав би, що Юрій Осадчук, селянський син з під Залішик, що виїхав багато літ тому до Америки, здобув там велику карієру. Осадчук хлопцем виїхав до якогось кревняка в Америці та там мусів сам заробляти на хліб: чистив обув на вулиці, був помічником куховара та грубником на кораблі. Попавши до якогось готелю, звернув на себе увагу одного промисловця хистом до різьби: у вільних хвилинах ліпив з хліба фіґурки. Промисловиць віддав Осадчука в науку до якогось нюйоркського різбаря. Осадчук скінчив академію і одержав диплом. Ставши багатим, забажав відвідати свого брата на Буковині. Приїхавши туди з пропуском, не заявив себе на поліції і тому його арештували за перехід кордону, але хутко випустили. Про всю цю історію оповідає „Век Нови“. Якщо вона правдива, то ті, що цікавляться нашим мистецтвом, повинні би перевірити, наскільки Ю. Осадчук є справді талановитим різьбарем і де його твори.

З донощицького смітника. Черговий донос „Слова Польського“ на поодинокі особи з нашого громадянства находиться в числі з 5-го ц. м. Він зводиться до того, що істнує комітет допомоги політичним вязням. А що недавно якась ґазета пустила у світ звістку, що в якійсь келії на Баторія найшли дві поржавілі пилочки, отже ясно, що це знаряддя було передане згаданим українським комітетом, щоб влекшити втечу недавно судженій 12-ці за державну зраду. Після того йде список осіб такого злочинного комітету, що дбає не про харч та книжки для вязнів, а йде з ними рука в руку і в цьому списку як звичайно понахоплювані та переплутані прізвища, від студентів аж до старців з третього покоління, які колись належали до якогось комітету!

— 60.000 зол. одержав Львів від Міністерства Публичних Робіт на оживлення будівельного руху та піддержання цим безробітних. Побачимо, що міська рада покаже за це своїм мешканцям.

— Катастрофи. Сян вилив біля Ярослава на таким просторі, що села на низинах загрожені. В околиці Кракова великі шкоди спричинила Висла; також Скава, Сола, Раба і Дунаєць виступили з берегів. — У Гайденгаймі біля Штутґарта підчас летунських змагань один з апаратів упав на трибуну глядачів; 8 убитих, 7 ранених. — З Італії, в Кастель Франко, вибухли піротехнічні склади; 8 убитих, багато ранених. — В околиці Токіо та Йокогами повторився легенький землетрус. — Біля Катовець у Гайдуках Великих при зударі двох поїздів з вуглям кілька вагонів знищено. — Два летуни, що виїхали з Варшави до Пултуська, впали з літака і сильно покалічили себе.

— Бандитизм. У Луцьку доразовий суд засудив на смерть бандита Закостонея, який грабив у ріжних повітах. — Шайка бандитів напала в кремінецькім повіті на хутір Шпиколози, забрала коні і втікла через кордон. — 19-літній убийник шофера Козловського у Варшаві, якого судитимуть 12-го ц. м., звернувся до суду з проханням, щоби його засудили на смерть, бо він знеохочений життям.

— Темна буденна хроніка. У селі Мошани, біля Ляшок невідомі вбили господаря Мих. Щепанюка. — У поїзді між Львовом і Городком залізничий робітник Гурник пробив ножем лице свого товариша Мацка з Мшани долішн., з яким грав у карти. — Адвокат Мессінґ з Олеська, їдучи львівським трамваєм, переконався, що львівські злодії є незвичайно чутливі на кишені гостей, де лежить 332 зол., а незручний Томашевський злодій, що провінціональні гості є так само чутливі на злодійську руку. — На торгах у Лодзі кружляє чимало фальшивих банкнотів. Біля Пйотркова поліція найшла цілу фабрику фальшивих грошей. — У селі Лани, біля Щирця, арештували господаря Михайла Гнатишака, підозрілого у вбивстві свого сусіда Теодора Явного ще в 1921 р. Справа цікава тим, що про вбивство знало чимало людей у селі аж до жандармерії включно, але всі про це мовчали. Місцевий комендант постерунку Чуховський був імовірно підкуплений.

— Спекулянт на німецьких марках. У кількох львівських часописах було оголошення, що до Львова приїхав представник „Берлінського союзу вірителів“ і приймає для реєстрації заяви всіх, що мають у себе передвоєнні німецькі марки. За заходи у цій справі такий добродій брав від людей по 15 зол., щоби покрити кошта свого княжого побуту в „Готелю Жоржа“ і подорожі. На думку цього ошуканця, є це найкращий спосіб заробити на спекуляції німецьких марок. Справа вальоризації німецької старої валюти ще не полагоджена парляментом.

— Світова хроніка. У Чернівцях, на пляжі над Прутом, якісь дотепні підприємці влаштували примітивну рулетку і стягали добрі гроші від тих, що пробували „щастя“. — Папа матиме новий престол, менший як дотеперішній і без прикрас, і підвишить плату усім урядовцям Ватикану. — Еспанський анархіст, що хотів убити диктатора Прімо де Рівера, мав затроєний штилет. — Румунський король зустрівся в Парижі зі своїм сином Карлом, що зрікся у свій час престола з матримоніяльних причин, і примирився з ним. — У Женеві почався конґрес невропольоґів. — У Польщі почали по костелах святкувати за прикладом Риму 700 ліття смерти св. Франца з Ассізі. — Диріґент медіолянської опери „Ля Скаля“ Тосканіні є тої думки, що диктатура Муссолінія не простягається на музику і відмовився відограти фашистівський гимн перед виставою, як цього домагався присутній у театрі Муссоліні. — Шведська королева Вікторія поважно занедужала. — Чи Троцький був у Берліні, чи ні, чи їздив туди до операції власної чи для політичних операцій, про це мабуть ніхто не дізнається. Радянський уряд заперечує рішуче звістку про його побут.

— „Свобода“ ч. 30 містить: Нові засоби гнету (стаття сконфіскована на половину). За помилування політичних вязнів. Повновласти ухвалені. Про організацію українського жіноцтва. Партійна організація. Боротьба між російськими комуністами. Нова благодать для наших сіл. З великої хмари малий дощ. Що чувати у світі. Новинки. Пресовий фонд „Свободи“. Господарські вісти. Посмертна згадка. Дописи з краю.

Памятаймо: Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Дописи.

Бучач. (*Сучасний стан повіту. — Аматорський Гурток. — Філія „Просвіти“. — У. Н. Д. О. — Кооперація. — „Владза безпеченьства“ і Даниловичівський „конґрес“. — Шевченківське свято. — Арештування „Кобзаря“ Т. Шевченка.*) Повіт Бучач — це один з найбільших повітів Поділля, в якому перед війною подвизалися ріжні Ґецеви й Могильницькі. По війні неодно змінилося. Нестало істинно-русских проводирів — повіт прибрав иншу краску: та — на жаль — бракує у нас українських Ґецевих і Могильницьких, бо наша інтеліґенція „благоденствує“. Найбільше життя проявляє Аматорський Гурток Міщанського Брацтва під проводом п. Людвика Коваля. Цей Гурток на протязі останніх 4-тьох років відіграв понад 15 вистав, а придбавши тепер нові сили (пп. Маланчук, Винницькі й ин.), виїзджає майже що неділі по селах з виставами, щоби вщепити в слухачів охоту до аматорських вистав і тимсамим згуртувати молодь в сільських аматорських гуртках. Праця Гуртка вже слідна і при кінці вересня ухвалено скликати до Бучача представників усіх аматорських гуртків з повіту з метою заснувати Повітовий Драматичний Комітет при Філії Т-ва „Просвіта“. Є у нас і філія Т-ва „Просвіта“, яка поза кількома членами виділу, дійсно працюючими — ширшого життя не проявляє. На село тяжко кого виїхати з відповідними рефератами, хоч не брак відповідних сил, бо, не дай Боже! — можуть усунути з посади... і т. п. Словом: байдужність, а крику й шуму багато. Є люде, які чваняться на кождім кроці і самі уважають себе діячами, думаючи, що як можна було колись назвати себе народнім діячем, не робивши нічого, то вистарчить це й тепер... Дня 8. липня ц. р. відбулась у нас довірочна нарада, а 25. липня Повітовий Народній Зїзд УНДО. На другій нараді було двоє представників Центрального Комітету УНДО., а саме п. ред. М. Струтинський зі Львова і д-р Електорович з Чорткова. На зїзд прибуло 120 селян (в тім один священик з повіту), а інтеліґенції як з повіту, так і місцевої не було. Чи може тому, що скорше був заповіджений „віст“, як „Народній Зїзд“. Найбільше успіхів виявляє кооперативне життя. 62 кооперативи в повіті, обєднані в Повітовий Союз Кооператив, добре зорґанізовані і дають запоруку на піднесення повіту бодай економічно. Кооперативи з дня на день зростають, а старші з них кріпшають та згуртовують у себе всю народню масу даного села. Як по цілій Східній Галичині, так і у нас строго стереже всіх порядків „владза безпеченьства“. При кінці січня ц. р. тягано на постерунок д-ра Іларіона Боцюркова і п. Володимира Маланчука в ціли списання протоколів за те, що згадані підписали відозву, остерігаючи в повіті перед виїздом на Даниловичівський „конгрес“. Дня 8. квітня ц. р. відсятковано у нас память Т. Шевченка. Хори під проводом ради. Березовського були досить добрі, скрипкове сольо, відігране учит. п. Рівним, було найгарнішою точкою програми, Вступне слово виголосив д-р Боцюрків, а деклямацію „Посланіє“ п. Маланчук. В кілька днів по концерті попрошено пп. д-ра Боцюркова і Маланчука на постерунок п. п. за „антипаньствову дзялальносьць“, одначе по переведенні слідства відправлено обидвох домів. Одного тільки арештовано, а саме „Кобзаря“ Тараса Шевченка. От колиб так наш покійний поет встав із мертвих, то з певністю помандрував би на „Діброву“ до Станиславова... Та на тім не кінець, бо в місяць пізніше покликано згаданих „бунтівників“ на основі § 65 до судового слідства. Що це значить: немічство чи наступ? **М-к.**

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

ОПОВІСТКИ.

Український театр під дир. І. Когутяка.
Залізці, саля Просвіти.
Пятниця 6. VIII. Воєнний вохресник.
Субота 7. VIII. День і ніч.
Неділя 8. VIII. Шельменко джура.
Понеділок 9. VIII. Любатин.
З днем 15. VII. заанґажовано до труппи відомого артиста, п. Березовського і п. Степового. Режісером театру є п. Бла-ванський. 146 5-7

Всенародне Крайове Свято-Здвиг в Підлисю відбудеться з незмінною, дуже рівнобалітною програмою в неділю дня 8. серпня ц. р. — Початок в 9 год. рано. Як для гостей, що приїдуть від сторони Львова (8.35), так і для гостей від сторони Тернополя (5.05), є в Золочеві фіри до Підлися, які будуть очікувати гостей від 6. год. рано коло народньої школи ім. М. Шашкевича при вул. Залізничій. Спішіть з усіх сторін на це свято національної свідомости й єдности.

Комітет.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ІСПИТОВАНИЙ дяк з гарним тенорове голосом, вміє провадити хоральний спів, пошукує відповідної посади. Зголошення прошу слати на адресу: Соха Теодор, село Дмитре, п. Черкаси. 167 1-3

ЖЕНЩИНА старша, самітна, чесна ощадна, знає добре господарство сільське і домове, глядає місця господині. Львів, Янівська 48. Штухова. 169 1-1

АБСОЛЬВЕНТ рільничої школи в Лісові к. Каліша, бувший інстр. годівельний, обзнакомлений з технічним веденням молочарні, пошукує заняття. Ласкаві зголошення до Адм. „Діла“ під „Абсольвент“. 169 1-1

ВПРАВНИЙ інструктор пошукує лекції на цілий рік. Зголошення: Адміністрація „Діла“ — „Солідний“. 170 1-3

НА СТАЛІЙ ПОСАДІ з невеличкою готівкою в долярах, старша симпатична панна, бажає пізнати чесну людину до літ 50 матеріяльно забезпечену, першенство мають залізничники. Зголошення до Адмін. під „Чесна людина“. 172 1-3

ВДОВА по лікарі прийме учеників на мешкання. Львів, пл. Св. Юра ч. 7, II. поверх, двері 9. 137 3-3

КРАВАТКИ нові як також всілякі переробки найдешевше поручає Грущенко. Гродзіцьких 6. перші сходи. 154 2-8

ПРИЙМУ хлопця на торговельну практику з доброго дому Іван Евген Павлусевич торговля мішаних товарів і кімната до снідань в Надвірній. 158 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Шимона Раппапорта
Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. урядовцям та студентам значна знижка та полекші в сплатах. 147 3-5

Штучні Навози
всілякого рода
Ґарантія вмістимости.
Томасину
Суперфосфати
мінеральні і кістяні
Потасові соли
стасфурські
Каініт красний
Азотняк
мелений і ґранульований
Сірчан амону
Салітру амонову
Вапно палене і мелене
найдешевше ваґонове і детайлічно
доставляє
Иосиф КАРРАХ ЛЬВІВ Косцюшки ч. 18.
Цінники і інструкції дармо і оплачено.
62 5-1

До навоження осінних засівів на луки і пасовиска є
ТОМАСИНА
найліпшим і найуспішнішим фосфоровим навозом на всілякі роди землі.
Крім успішно ділаючого фосфорового квасу, має ТОМАСИНА також біля 50% вапна, що не вчисляється, а при нормально квасних почвах не потрібно осібно вапновати.
Иосиф КАРРАХ, Львів, Косцюшка 18.
Цінники і поучення дармо і оплатно.
83 6-13

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Мусиш бути моєю!

сталою приклонницею по випробуванню 1 пачки цитринового екстракту АГРУМІНА

Генеральне представництво на Польщу:

ТИТАНИ, Львів Різницька 6.

(247а) 61—75

контакт з культурно-освітніми інституціями та при їх допомозі прямувати до піднесення народньої освіти відчитами, курсами, викладами, світляними образами, летучими бібліотеками. Тут слід зазначити, що в 1925 р. до Т-ва „Просвіта“ у Львові на 1800 кооперативних установ вплатило вкладку всього 143 кооперативи, в тім 8 ПСК, а до „Сільського Господаря“ у Львові в 1925 р. членську вкладку вплатило всього 3 кооперативи!!!

В ціли виспеціялізування провідників для кооператив на місцях скликувати — поза загальними — фахові анкети зі спеціяльним призначенням (голови Надзірних Рад, контрольні комітети, справники, книговодці, касієри, склепарі, службовики і др.). Морально впливати на вибір завідуючих органів кооператив І. ступня в ціли усунення небажаного елементу з нашої організації. Спеціяльну увагу звертати на часте виконування обовязків контрольними комісіями, а то в тій ціли, щоби всякі неправильности, а то й зловживання усувати вже в самих початках. При нагоді рефератів підносити ідею національно-культурних і освітніх установ, а спеціяльно Рідної Школи та побуджувати кооперативні установи до несення більшої жертвенности на ті ціли (в 1925 р. 20 ПСК зложило на Рідну Школу 3.405 зол., в тім ПСК Копичинці 2.924 зол. на українських інвалідів 99 зол., на инші цілі 1.141 зол.). Розвести сильну пропаганду в напрямі закупу артикулів, потрібних для розвитку рільництва (штучні погної, господарські машини-трієри). Споживчі відділи як помічні сільсько-господарській кооперації треба піддержувати на дальше. Мають вписуватися в члени Центральних красвих економічних установ.

Крім того треба збирати дати в ціли розмежовання кооперативних повітів, при чім вибір приналежности до кооперативного повіту полишити кооперативам І. ступня. Докладати всіх сил до матеріяльного угрунтовання ПСК в дорозі стягнення половини оборотових фондів кооператив І. ступня з біляноового стану кождого рахункового півріччя. (В тій ціли вказаним було би перевести зміну статута ПСК. в тім напрямі). При люстраціях слідити за торговельною дисціпліною та при кождій нагоді зміцнювати її. Слідити за недомаганнями торговельних відділів в кооперативах І. ступня і в порозумінні з торговельним референтом ПСК видавати санаційні зарядження. Надавати напрям зужитковування в кооперативах І. ступня оборотових фондів, а спеціяльно уважати, щоби запас товарів був хідкий, не зависокий і покривав запотребовання членів. До будовання власних домівок кооперативи І. ступня повинні приступати тоді, коли на це позволять лишки оборотових фондів та коли кооперативи І. ступня належито угрунтують приналежні ПСК. Оборотові фонди, ульоковані в підприємство кооперативи, забезпечувати в дорозі асекурації від огню, від вломуу, а перед зловживаннями — залогами (кавціями). Звертати увагу на калькуляцію товарів (не вище 10—15 процент пересічно), на складання буджету (всі кошти адміністрації не повинні перевищувати 7 процент пересічі торгів, а самі платні не можуть бути більші як 40 процент коштів адміністрації). Вальоризацію уділів переводити обовязково рік-річно в ціли скріплення довіря членів до інституції.

Підносити значіння системи товарових зворотів, при чім при кінці кождого ділового року виплачувати обовязково частину зворотів у формі товарів, а щойно по тім переводити закупна машин до спільного ужиткования.

М. Капуста.

Даймо нашим студентам Академічний Дім!

Українське студенство, як пише вище, понесло діймаючі втрати наслідком всесвітньої війни та її наслідків. В той час, коли молодь инших народів по страті 2—3 років завдяки рожним полекшам докінчувала свої студії, доповнювала своє знання, щоб якнай скорше станути в ряди громадянства, — українська молодь, приневолена страшними обставинами, тратила роки і сили, не маючи змоги добитися позитивних наслідків своєї праці.

Так дальше бути не може. Вже сьогодня відчувається недостача молодих інтелігентних робітників, а що буде за кілька років, колиб ряди нашої молоді так проріджувалися, як досі? Щоб цьому зарадити, треба негайно прийти з допомогою нашій академічній молоді, щоб улекшити її працю. Нагода до такої допомоги трапляється саме тепер, коли передається для користування молоді „Академічний Дім“.

Будинок „Академічного Дому“ переходить у наш заряд порожній. Його треба зробити пригідним до мешкання через справлення кімнатної обстанови. На це все потрібні фонди, яких частину повинно зложити громадянство.

З тою метою утворився у Львові комітет для уладження „Академічного Дому“, зложений з представників Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, визначних громадян та представників молоді. Завданням Комітету є через переведення „Тижня Студента“ та в инший спосіб призбирати потрібні гроші на уладження „Академічного Дому“.

Тому Комітет звертається до українського громадянства, щоб воно потворило скрізь по всіх місцевостях комітети з тою самою метою та щоб ті комітети навязали контакт з Головним Комітетом у Львові. Головний Комітет поробив заходи у всіх трьох воєвідствах про згоду на переведення „Тижня Студента“ в краю. Про назначені у всіх трьох воєвідствах речинці на переведення „Тижня Студента“ повідомиться місцеві комітети в часописах.

Обовязком місцевих комітетів буде також підпомогати працю студентів над призбиранням фондів на ціль „Академічного Дому“ при помочі аматорських вистав, концертів то-що.

Головний Комітет відважується вкинути між громадянство клич:

Одно ліжко для „Академічного Дому“.

Громадяне, що мають матеріяльну змогу, як також українські установи, просимо пожертвувати по 50 зол. як ціну одного ліжка, пересилаючи їх на адресу Головного Комітету (Наукове Товариство ім. Шевченка, Львів, Чарнецького 24, для Комітету Академічного Дому), викликуючи при тій нагоді своїх знайомих на таку саму жертву.

Даймо в той спосіб доказ, що памятаємо про нашу молодь та радіб її помогти.

У Львові, дня 25. липня 1926.

Комітет для уладнання Академічного Дому.

Д-р Евген Бурачинський. — Президент Володимир Децикевич. — Інж. Юліян Мудрак. — Д-р Кирило Студинський. — Проф. Михайло Таршаковець. — Д-р Степан Федак. — Володимир Гупало. — Осип Боднарович. — Володимир Левицький.

По широкому світі.

Представники радянських і польських залізниць зїхались у Познані, щоби радити над справами комунікації між обома державами. Минулого року в осени в Москві був такий перший зїзд. Можна сумніватись, чи спірні питання будуть вирішені, як довго пасажирський рух неможливий у звязку з політичною ситуацією.

С. Р. С. Р. підніс суму, яку готов виплатити Франції на кошт старих царських довгів, з застереженням, що одержить значні борги в торговельних трансакціях.

Бріян заявив, що кабінет Поанкаре продовжуватиме дотеперішню закордонну політику, якої одним принціпом є порозуміння з Німеччиною. Без цього не можна думати про европейську рівновагу.

Франція одержала позички від Голяндії та Швайцарії для піддержання своєї валюти і відкидає покищо умовини, предложені їй Зєдиненими Державами.

Папа звернувся до Зєдинених Держав через своїх представників, щоби вони вплинули на злагоду нових протицерковних законів у Мексику.

На Балтійськім морі біля естонських берегів почались маневри радянської фльоти.

Д-Р ВАС. ЩУРАТ.

Ян Каспрович.

Взаємини Франка з Каспровичем.
(Згадка).

Як не скласифіковано б остаточно пок. Яна Каспровича, сьогодня певне вже те, що у великому гурті поетів-будівників нової Польщі він збереже за собою таку виїмкову вартість, яку його довголітній товариш з редакції „Kurjer-a Lwowsk-ого“ пок. Іван Франко запевнив собі в історії письменництва новішого відродження галицької України. Та не лиш це одно може бути вихідною точкою для проведення анальогії між обома великими покійниками. Цілий ряд фактів з їхнього життя вабить до того, щоб їх порівнювати з собою. Оба мужики походженням, оба незвичайним талантом виведені з глухого села в бурхливий світ культурних і політичних поривів інтелігентної молоді своїх народів, оба на вступі в той новий світ попадають „на дно“ його, вязнені за одно бажання кращої долі свому народові, оба, як птахи бурею викинуті з рідних гнізд, приневолені працювати на шматок насущника в чужих середовищах, завдяки незломному завзяттю підіймаються на вершини поетичної творчости й, хоч припізнено, хоч давлені вагою семейного життя, а всетаки успішно продовжують перервані наукові студії, увінчують їх осягненням найвищого наукового степеня, після чого їх шляхи розходяться — як розходяться з того моменту шляхи націй, до котрих належали... Не дивниця, що при всіх тих схожостях житейських подій припадкова зустріч стала початком їх пізнішого зближення не лиш товариського, але й письменницького, вартого бодай легкого зазначення.

Не деинде, а саме в хаті Франка пізнав я Каспровича в 1890 роках. Добре тямлю, що прийшов тоді Каспрович до Франка за коректурним примірником своєї поеми п. н. „Chrystus“, котру небавком після того львівська цензура сконфіскувала. Заставши його на відхіднім, від Франка, що познайомив нас, я довідався, що то не тільки товариш із „Kurjera Lw.“, але й кум, бо держав до хресту найстаршого Франкового сина Андрія. Простота поведення, невимушена щирість вислову, забарвленого мужицькою примітивністю і жартівливістю пригадали мені відразу редактора „Kurjer-a Lw.“ Генрика Ревакович а, котрого я вже раніше мав нагоду пізнати, й подобались незвичайно. Я радий був кождій пізнішій стрічі з Каспровичем: часом навіть шукав її. І стрічались ми доволі часто в 1890-их рр., як не в каварні Шнайдра при ул. Академічній, куди Каспровичеві з редакції (з Хорущини) найближче було зайти чи з Болеславом Вуслоухом, чи з Франком, то в редакції „Kurjer-a Lw.“, або й на вулиці, бо мешкали ми близько себе в сусідстві університету. Раз тільки відвідав я Каспровича в його хаті, мабуть запрошений ним таки з улиці. Тоді був він сильно пригноблений; жінки його довший час не було дома; причини я не допитувався.

Франко часто, особливо в каварні при чорній каві, перечився з Каспровичем із приводу його літературних уподобань. Як у першій молодечій збірці поезій Каспровича, виданій в „Bibliote-ці Mrówki“ (18?8), бачив світлий задаток великої творчости й мене спонукав перекласти дещо з неї, так поема „Chrystus“ і вірші „Z chłopskiego zagonu“ не подобались йому. — „Z jakiego to chłopskiego zagonu wyzbierał Pan te delikatesy?“ — питав автора при мені й виказував йому уступи або повні афектації, або кволі наслідком повтолювання тих самих фраз. Подібно й ред. Ревакович, що одного разу, читаючи часопис, сидів при однім такім диспуті, почувши резонування Каспровича, озвався: „Ty byś lepiej zrobił, Janie, jakbyś się przechrzcił na Iwana“. Влучав тим жартом у штучність Каспровичевих мужицьких віршів, що Франка дуже розвеселило.

Взагаліж Франко в перших роках дружби з Каспровичем дуже високо цінив його поетичний талант, бажав йому якнайкращого розвитку й тому з невдоволенням стрічав те, що йому видалось промахом. Каспрович розумів приятельську критику й не гнівався за неї. Любив Франка й обовязок дружби пошанував навіть тоді, коли инші топтали його. В хвилі усування Франка з редакції „Kurjer-a Lw.“ належав до тих, які пильнували, щоб вийшло воно в якнайкультурнішій формі, дарма, що поява Франкової статті „Der Dichter des Verr tes“ в німецькому тижневику „Zeit“ болюче і його вразила. Могла ж вона вразити його тим болючіше, що він був одним з перших які тільки з огляду на особисте добро Франка відраджували йому раніше публікувати свідоме „Nie kocham Rusi“ як вступ до перекладу Франкових оповідань на польське. Культурність відношення до давнього друга виявилась у Каспровича й по по смерти Франка. Він узяв участь в його похороні. Коли я йому дякував за те, сказав: „Jakżebym mógł postąpić inaczej? Z kim się raz jadło chleb i sól, na tego nie rzuca się kamieniem... Zresztą — додав згодом — nieboszczyk sam potem, co nas rozłączyło, ratował się ekspiacją, zwiążując epokyliczną „Wielką Utratę“ z imieniem Mickiewicza.“

Під кінець 1900-тих рр. і безпосередньо перед великою війною лучили мене з Каспровичем і деякі спільні інтереси. Ми оба полювали по тих самих львівських антикваріятах на книжну старовину і, нераз зустрівшися в покійних уже Ігля чи Гельцля, заходили в довгі розмови. Надтож стрічались ми і в т. зв. „кружку ганделесів“, до котрого належали покійні Франц Яворський і Штерншус, Б. Вислоух, Менкіцький і инші. Кружок сходився по суботам в „Шкотській каварні“, члени його подавали собі до відома свої знахідки й обмінювалися всякою старовиною. В кружок попадав часто й Каспрович і сильно інтересувався книжними відкриттями. При таких нагодах і літературні справи бували темою розмов. Каспрович інтересувався й українською новою поезією. Відомо вже з його недавнього листу до „Нового Часу“, писаного перед смертю з приводу 10-літніх роковин Франкової смерти, що ознайомлювавсь з Шевченковими поемами. Більше зацікавився українською літературою в часах повстання „Związk-у Naukow-ого“, де ми сходилися як прелєгенти. Колиж писав свій „Bunt Napierskiego“ (1889), просив мене зазнайомити його з писаннями Федьковича про Довбуша. Ним спонуканий я й переклав по польськи Федьковичевого „Довбуша“ (поему) й „Сонні мари“ і друкував їх у літературнім додатку до „Kurjer-a Lw.“. За йогож заохотою написав я в 1898 р. статтю про Міцкевича в українськім письменстві, друковану в фейлєтонах „Słow-a Polsk-ого“.

В останнє бачив я Каспровича перед його занедужанням в антикваріяті Гельцля при ул. Скарбківській. Події останніх часів не позволяли вже нам розмовитися так, як нераз раніше розмовлялись. Ми дискретно звертали увагу на наше антикварське діло.

У зовсім нову стадію увійшла справа українського університету по травневому перевороті. Теперішній міністр освіти Суйковський заявив уже двічи, що хоче рушити університетську справу з місця. В інтерв'ю з представником Польської Публіцистичної Агенції виразно заявив, що прямує до того, щоби Українці мали всі степені шкільництва до університету включно". При тім заявив, що боїться усяких комісій для університетської справи, як „огню". Иншими словами — міністр ствердив, що хоче університетську справу розвязати без участи Українців і без їх опінії в тій справі, або хоче їм накинути те, що йому і його урядові сподобається.

Вже кілька днів тому, ще перед тою заповідю мін. Суйковського, помістив відомий Прушинський у „Слові Польскім" статтю, в якій доказував, що уряд не має ні права, ні законної підстави для творення якогонебудь „Студіюм" для Українців у Кракові. Ця стаття не появилася без причини. Вже тоді можна було припускати, що щось там „вгорі" діється, коли Прушинський протестує. І справді — вчора дістали ми інформації, що мін. Суйковський починає практично розвязувати справу університету без участи Українців, але розвязує її так, як це намітив Ст. Грабський, а не так, як це випадалоб навіть Суйковському, що говорив двічи не про „Студіюм", але про університет. Тут слід замітити, що Прушинський не протестував проти „Студіюм" тоді, коли про нього думав Грабський, бо знав, що це несеріозна справа, але протестує проти того нині, бо бачить, що мін. Суйковський хоче на правду реалізувати що наскрізь несерйозну та провокаційну ідею Грабського.

Отже „Студіюм" роблять. Дають як зачуваємо, декому з молоденьких адептів науки навіть відпустки в гимназіях для обняття учительських становищ у „Студіюм". Значить — зовсім несеріозно придуманий Грабським дивогляд починає набирати конкретних форм під рукою Суйковського. Наша суспільність мусить проти цієї чергової комедії завдалегідь застерегтися. Ми не можемо ніколи вдоволитися суроґатом високої школи у виді чогось несеріозного, неозначеного, а передовсім твореного в Кракові, далеко від українського ядра, від українських науково - культурних осередків. Розвязка цієї наболілої для нас університетської справи можлива тільки по думці та інтенціям наглого внесення, яке поставила в соймі Українська Парляментарна Репрезентація, в якому є законопроєкт про заснування повного українського університету у Львові. Це внесення залягає по нинішній день у соймовій комісії і ніхто не звертає на нього уваги. І тільки так можна ту справу розвязати, а не инакше, тимбільше, що університетської справи без нового, окремого закону в доповнення до закону з 26. вересня 1926 р. взагалі в Польщі розвязати не вдасться.

Українська кооперація.

V. Матеріяльні засоби. — Завдання кооперативних робітників.

Як виказує статистика 20 Повітових Союзів Кооператив за 1925 календарний рік Пов. Союзам Кооператив потрібні до ведення агенд в теперішнім виді слідуючі оборотові фонди: а) на запас товарів у висоті місячного закупна 325.000, б) на движимости 27.000, в) на недвижимости 38.000, г) на уділи до Центросоюза (від 850 кооператив) 42.000, д) на рахунок довжників у висоті з 31. XII. 1925 р. 91.000 зл. Разом найконечніший оборотовий капітал для ПСК 523.000, а тимчасом оборотові власні фонди ПСК виказують 94.000, то є 18 прц. всього запотребовання. Щоби прийти собі в поміч, затягають ПСК кредити (по більшій части в твердій валюті) і тут розпочалася в послідній діловій році для поодиноких ПСК катастрофа. В часах девальвації ціни товарів не підносилися рівнобіжно зі звишкою твердої валюти, — з того виростала ріжниця курсу, яка знова з відсотками обтяжувала непомірно калькуляцію товарів. За 1925 рік 20 ПСК титулом відсотків і ріжниці курсу виплатили загальну суму 102.785, що у відношенні до загальної суми торгів тих Союзів дає 2·5 прц. в пересічи, а в одним ПСК відношення це дає 19 прц.! (Процентове відношення буде правдоподібно більше, бо поодинокі Союзи подали невірні в тім напрямі дати.) Додаючи до того 301.000 видатків в 1925 р. на рахунок коштів адміністрації (7·6 у відношенні до загальної квоти торгів), що ПСК мусіли обовязково калькулювати товар на 10·1 зиску, якщо бажали вийти оборонною рукою перед стратами.

В коштах адміністрації найбільшу рубрику виказують платні, бо 143.434 зол. (95 зол. платні пересічно на одного службовика в місяць) та податки у висоті 33.458 зол.

Кошти адміністрації в порівнанні з загальною сумою торгів є за високі. За високі однак не тому, що видатки переступають границі ощадности. Навпаки — видатки як платні, нижчі границь конечности. Натомісць торги (джерело доходу) є за малі. І тут, покликуючися на статистичні дати 6 кооперативних повітів та порівнуючи в них торги кооператив І. ступня і їх покриття в ПСК, побачимо, що згадані кооперативи закупили в 1925 товарів на загальну суму 3,583.000 зол., з того в ПСК лише за 1,782.800, то є округло 50 прц.

Загально: ПСК є матеріяльно дуже слабо угрунтовані. Також господарка добутими матеріяльними засобами лишає багато до бажання.

Як видно з вище наведених дат, стан кооперативного будівництва — побіч стихійного поширювання кооперативної сіти — виказує поруч инших недомагань, які поруч инших недомагань — належить в імя розвитку кооперативної організації в найкоротшім часі усунути. До цього завдання покликані (між иншими) організаційні відділи при ПСК.

Під організаційним відділом в ширшім значінню розуміємо апарат, який займається: пропагандою, інструкціями (організація в тіснішім значінню), люстраціями та науками і технікою рільничого господарства. Вслід за тим входять до нього відділи пропаганди, інструкторський, люстраторський і агрономічний.

Всі ті відділи спільними зусиллями повинні звернути увагу на загальну ціль кооперативної організації: піднесення населення з економічного занепаду через поширення і зміцнення сільсько - господарських кооператив.

Робітниками на кооперативному полі мусять бути ідейні одиниці з фаховим вишколенням і практикою, які не шукали би в першій черзі становиска (матеріяльних засобів свого існовання), а праці в організації. При тім належить покликати всіх фахово - вишколених одиниць до реальної роботи в кооперації.

Треба також дбати про відповідну освітню підготовку для кооперативних робітників. Ученикам нижчих торговельних шкіл (дворічна торговельна школа „Просвіти") слід подавати відомости з практики кооперативного життя (книго - і діловодство), вишколювати їх у веденню читалень „Просвіти", бібліотек, у веденню (по можности) хорів, аматорських кружків і як таких приділювати на станови службовиків до сильніших кооперативів І. ступня.

Завданням кооперативних робітників, а спеціяльно організаційних відділів було би: входити в тісний

Ф. Ф.

Світовий живець.

Карлові Вари, в липні 1926.
(Продовження).

Мирно-здобувчий хист і розгін Жидів є просто величаві. Ще донедавна найвеличавіший і найкомфортніший готель Пуппа з безліччю добудовань, кавярнями й ресторанами, побудований для родової аристократії, сьогодня є майже в цілости окупований жидівською плютократією. Не-жидівська буржуазія перенеслася на гору до нового готелю „Імперіяль", який творить окремий, замкнутий для себе світ. Там скупчується велика американська й англійська буржуазія, пильно стежучи за тим, щоби „непокликані" вдізливці не переступили порогів цеї нової „святая святих". В готелю „Імперіяль" панує всевладно зі своїми долярами і фунтами англьосаксыка раса. Вона старається якнайтісніше відгородитись від решти карловарського світа, якнайрідше стрічатися з людьми посвареної й винищеної Европи. Не тягне їх і до світа жидівської плютократії. Американці, я радше їх всесильний доляр, до якого моляться чеснотливі Карловарці, з привирством і недовірям відносяться до тих, що копошаться в долині річки Теплі. Американці вірять тільки природним лічничим прикметам карловарських вод; все инше — їх власне, до авт і шоферів, перевезених кораблями з Америки включно. Европі вони не вірять, підозріваючи, що Европеєць тільки чигає на Американця, щоби йому зробити яку пакість, щоби підступним способом прийти в посідання його всесильних долярів. Не вірять вони й европейським автомобілевій машині, не вірять европейським шоферам, і тому все беруть зі собою з Америки.

Готель „Імперіяль" — це осідок окремого американсько-англійського світа. Рідко коли його мешканці сходять з гори, ще рідше поринають в пестру европейську товпу. Там беруть вони вуглині купелі там — поохджаючи по садах (парках) „Імперіялю" — пють карловарську воду, привезену раннім ранком служобою у величезних тепляряних посудинах (термосах).

Англьосакси рідко приїзджають одинцем. Звичайно цілими сімями зі службою. Тим різко відріжняються вони від мешканців Пуппа, які здебільшого приїзжають одинцем, а згодом стараються вбивати важку самотність в товаристві чепурних жінок, які зявляються там ненадійно, немов на замовлення. Жидівські плютократи, що приїзжають без своїх жінок, залюбки виступають в товаристві християнок.

Крім цих двох, масткою сильних світів, є ще два инші, але вже не так маркантні. Заможніша арійська інтеліґенція (адвокати, інжінири, професори), середні промисловці та купці заселюють віллі на „Neue Wiese" і на „Schlossberg-y", а трудова, бідніша інтеліґенція (вільні професії, урядовці, письменники, селяне й робітники), розкинені по дешевих умебльованих кімнатах по всьому Карльсбаді. Звичайно в кожній порі дня кружляють вони біля джерельних криниць і джерел або в погідні дні спинаються на карловарські узгіря.

Поза лїченням „імперіялісти" в безнастанних розїздах по околиці. Власними або винайменими автами їздять вони до Марієнбаду, до Карльсбаду, до Йоахімсталю, до Егзу (Херу) і т. и. Пуппівці з подиву гідним завзяттям віддаються танцям. Справді вони поринають в якомусь шалі танців. Вже ранком відходить „сніданковий танець", пополудні „чайний танець", вечером „вечірній танець". Ці денні танці переплітають ще й инші танечні забави під напушисто - поетичними назвами: „Blumentanz", „Rosentanz" і т. и. Мешканці віль і мебльованих кімнат ділять свій вільний, головно вечірній час між театром (де часто бувають виступи віденських театральних знаменитостей) і кінотеатрами, де йдуть фільмові фарси, що має за завдання втихомирюючо впливати на шлунковців.

Зайвим булоби додавати, що в Карльсбаді панує зразковий лад і порядок та подиву гідна чистота. Головні вулиці зливають кожної ночі. Чистота панує не лише в місті, але й поза містом. Такий самий зразковий порядок панує також в лазнях. Служба є зустрічно-чемна і ні разу не доводилось мені чути про якийнебудь конфлікт з нею. Торги йдуть тільки в „Kuramt-i", де головно заможніші курацїйники прикидаються біднями, щоби заплатити якнайменшу таксу (яка виносить від 50 до 500 Кч. за сезон).

Досить вигідним є становище лікарів у Карльсбаді (яких тут є кругло 100). Функція їх зводиться головно до означування черги і зміни вод (теплих на більш гарячі). Не диво, що деякі гості дозволяють собі безцеремонно встрявати в лікарський монополь і самочинно ординують собі води і лазні. Моєму знайомому п. Ч. на його настирливі скарги на болі в шлунку лікар записав... Аверченка. Не лише записав, але таки з власної бібліотеки вручив йому два томи писань Аверченка видання „Сатірікона". Одначе Аверченко не приніс ніякої пільги моєму знайомому. Він з пересердям відкинув книжки, які я прочитав з насолодою, не маючи болів. А читаючи, роздумував я над тим, чи недавно померший Аверченко міг сподіватися, що таку визначну ролю гратиме в медицині, очевидно — в ході її розвитку.

Карльсбад внутрішньо, не зважаючи на зміну державної фірми, зберіг виключний німецький характер. Чехи перед війною здебільшого бойкотували Карлові Вари, хоч і бойкотували їх як чарівну перлу чеської землі, про що свідчить хоч би отсей вірш на одній з карловарських скель:

„Národové i Zde se pění Karla Vary
Česká zem tu božské vynořala dary.
Světové to pěny milionům známe,
Rádi za ně dárci vroucí díky ordáme".

Та це звеличування багацтв і чарів чеської землі все таки здержувало Чехів від відвідин Карлових Варів, положених на німецькій національній території. Тепер помітне у Чехів змагання опанувати цей світовий живець. Та, не зважаючи на чеську енергію і помітні матеріяльні засоби, здійснення цього замислу відбувається дуже пиняво. Всі карловарські домовласники є Німцями, купелеве заведення є власністю міста. І доми, і заведення є незвичайно рентовними, тому й не диво, що дотеперішні посідачі не виявляють охоти поступитися в чомунебудь новим володарям. Очевидно, Карльсбадці є дуже чемні у відношенні до Чехів. Кожного Чеха вітають вони і прощають чеським привітом: „Ma ucta !", але на тому й кінець. Крім будинків, одержаних в спадщині по Австрії, Чехи здебільшого не вспіли збільшити свого стану посідання. Чеська мова зовсім не вибивається в Карльсбаді більш помітніше. Одначе помилковоб було думати, що Чехи зрезиґнували з думки колинебудь увійти у фактичне посідання Карлових Варів. Та не маючи під теперішню пору змоги здобути їх — так сказатиб — у фронтовому наступі, вони розпочинають окружний обхід. Саме тепер чеський уряд переводить розбудову Йоахімсталю (Яхимова), віддаленого 15 км. від Карльсбаду. Там існує єдине в Европі лічничо-радійне заведення. Хоч це німецька місцевість, то одначе у всіх пансіонах, кавярнях, ресторанах і величавому „Radium-Hotel-і" лунає вже майже виключно чеська мова. Аналогічні змагання можна помітити і в инших доколичних місцевостях.

(Докінчення буде).